

Factsheet 1: Hulpvraag - aanbod vanwege psychische en sociale problematiek in de huisartspraktijk 2011 – 2016

P.F.M. Verhaak
M. Nielen
D. de Beurs

Dit rapport is een uitgave van het NIVEL. De gegevens mogen worden gebruikt met bronvermelding.

Factsheet 1: Hulpvraag - aanbod vanwege psychische en sociale problematiek¹ in de huisartspraktijk 2011 – 2016

Verhaak PFM, Nielen M, de Beurs D,

Achtergrond

Sinds de invoering van de basis-GGZ per 1 januari 2014 is het de bedoeling dat mensen met lichte psychische klachten en sociale problemen uitsluitend binnen de huisartspraktijk worden geholpen. Alleen patiënten met een psychische stoornis kunnen worden doorverwezen naar meer specialistische zorg (de generalistische basis GGZ en de gespecialiseerde GGZ).

Omdat met de beperking in toelating tot generalistische basis GGZ en gespecialiseerde GGZ een toenemende druk vanwege psychische en sociale hulpvragen in de huisartspraktijk werd verwacht, is mét de invoering van de basis-GGZ ook de ondersteunende capaciteit in de huisartspraktijk vergroot. Huisartsen konden al sinds 2008 een praktijkondersteuner GGZ (POH-GGZ) in dienst nemen, de mogelijkheden daartoe zijn vanaf 2014 uitgebreid.

Gedurende enige jaren monitort het NIVEL de hulpvraag vanwege psychische en sociale problematiek in de huisartspraktijk. Bijgaande factsheet doet verslag van de hulpvraag en het hulpaanbod in de huisartspraktijk van 2011 tot en met 2016. We gaan in op de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke ontwikkeling zien we over de periode 2011 – 2016 in de hulpvraag vanwege psychische en sociale problematiek in de huisartspraktijk?
2. Welke ontwikkeling zien we over de periode 2011 – 2016 in het hulpaanbod vanwege psychische en sociale problematiek in de huisartspraktijk?

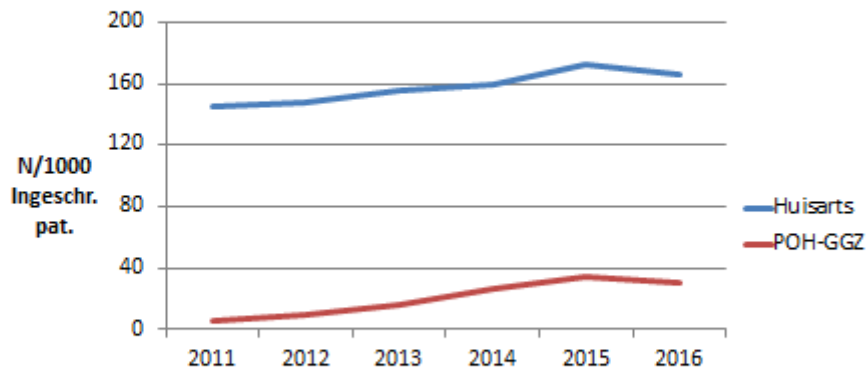
Resultaten

Ontwikkeling in hulpvraag

In de vorige factsheet (de Beurs et al. 2016) rapporteerden we tot 2015 een toename van het aantal patiënten dat door de huisarts en de POH-GGZ met psychische of sociale problemen werd gezien. In 2015 lijkt de toename bij de huisarts en POH GGZ tot stilstand gekomen. Zie voor de exacte cijfers waarop deze figuur gebaseerd is appendix 1, tabel 1 en 2

¹ Voor de definitie van psychische symptomen, psychische stoornissen, sociale problemen en “psychische en sociale problemen in de huisartspraktijk” zie box 2: Data en verwerking

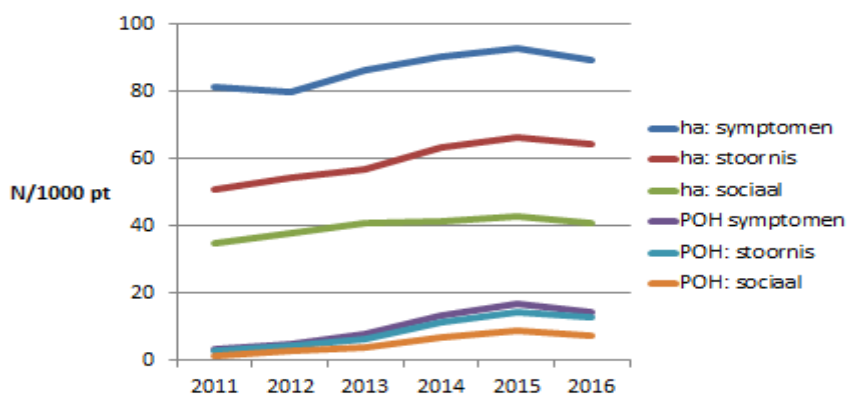
Figuur 1: aantal unieke patiënten met psychische of sociale problematiek per 1000 ingeschreven patiënten in 2011-2016.

In figuur 2 splitsen we deze totaalcijfers uit in psychische symptomen, psychische stoornissen en sociale problemen.

In deze uitsplitsing is zichtbaar dat bij de huisarts het percentage patiënten met alle probleemsoorten tot 2015 toeneemt en dat er in 2016 een kleine afname is in het percentage ingeschreven patiënten dat de huisarts op jaarbasis met een psychisch of sociaal probleem ziet. Het zelfde zien we bij de POH-GGZ, waarbij vanaf 2013 ook het aandeel van sociale problemen in de workload afneemt ten opzichte van het aandeel van psychische symptomen en stoornissen, Zie voor gedetailleerde cijfers Appendix 1, tabel 1-2

Figuur 2: aantal unieke patiënten met psychische symptomen, psychische stoornissen en sociale problemen per 1000 ingeschreven patiënten: 2011 – 2016

Ontwikkeling in hulpaanbod

In de vorige factsheet constateerden we van 2011 – 2015 een continue groei in het percentage huisartspraktijken dat een POH-GGZ in dienst had. Tabel 1 laat zien dat in 2016 deze stijging tot stilstand gekomen is. Vanaf 2015 maakt bijna 90% van de in NZR participerende huisartspraktijken gebruik van de diensten van een POH-GGZ

Tabel 1 Praktijken in NZR met een POH-GGZ

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totaal aantal praktijken	290	339	461	411	459	228
Praktijken met een POH-GGZ	119	176	286	347	405	199
% praktijken met een POH-GGZ	41%	52%	62%	84%	88%	87%

Tabel 2: Aantal contacten met huisarts en POH-GGZ vanwege psychische of sociale redenen

		Huisarts		POH-GGZ	
		N	N/1000pt	N	N/1000pt
	Aantal ingeschreven patiënten				
2011	704486	248431	353	15352	22
2012	862828	312865	363	31396	36
2013	1199290	468080	390	67400	56
2014	1229968	532981	433	124421	101
2015	1266610	581578	459	170997	135
2016	995599	443588	446	116845	117

In tabel 2 is de ontwikkeling van het aantal contacten vanwege psychosociale redenen bij huisarts en POH-GGZ weergegeven van 2011 – 2016. Het aantal contacten per 1000 ingeschreven patiënten bij de huisarts neemt tot 2015 toe met 30% ten opzichte van 2011. In 2016 zien we een lichte teruggang. Bij de POH-GGZ is het aantal contacten per 1000 patiënten in 2015 meer dan het zesvoudige van het aantal in 2011, ook dit loopt in 2016 terug.

Deze contacten bij huisarts en POH-GGZ waren verdeeld over de volgende categorieën die in tabel 3 genoemd worden. We geven de getalsmatige invulling voor 2016, maar deze verdeling is van jaar tot jaar min of meer hetzelfde.

Tabel 3: verdeling van contactsoorten bij huisarts en POH-GGZ

	Huisarts		POH-GGZ	
	N	%	N	%
consult	137149	31%	2931	3%
lang consult	130233	29%	94826	81%
visite	12910	3%	172	0%
lange visite	17627	4%	2878	2%
telefoon	141800	32%	14221	12%
e-mail	3869	1%	1259	1%
groepsconsult			558	0%
TOTAAL	443588		116845	

Meer dan een derde van de huisartscontacten hebben betrekking op telefonisch contact. Dit neemt in de loop van de jaren toe (niet in tabel). Voorts zien we bij de huisarts dat er vaak een lang consult wordt gedeclareerd bij psychische of sociale problemen. Een lang consult is bij de POH-GGZ bijna het “standaard” contact. 80% van de contacten met de POH-GGZ hebben betrekking op consulten van meer dan twintig minuten.

Directe kosten van GGZ in de huisartspraktijk

Aangezien ieder contacttype jaarlijks met een bepaald tarief is verbonden kan op jaarbasis berekend worden welke kosten verbonden zijn aan de behandeling van psychische en sociale problemen in de huisartspraktijk.

De specificatie per jaar en per aandoeningen groep worden zowel voor huisarts als voor POH-GGZ gegeven in tabellen 4 en 5 in de appendix. Alleen de direct aan het consulttype gerelateerde tarieven zijn meegerekend. Indirecte kosten als inschrijftarief worden buiten beschouwing gelaten.

Samengevat: de kosten zijn toegenomen van 3,90 € per ingeschreven patiënt in 2011 naar 4,86 € per ingeschreven patiënt in 2016. De kosten bij de huisarts zijn met ongeveer 18% toegenomen in deze periode, bij de POH-GGZ zijn ze ongeveer vijf keer zo groot geworden, hetgeen te verwachten was met het toegenomen volume in POH-GGZ behandelingen.

Evenals het aantal patiënten met psychische problemen en het aantal contacten van deze patiënten, laten ook de kosten per ingeschreven patiënt een constante stijging zien van 2011 – 2014, blijven in 2015 min of meer constant en dalen licht in 2016.

Conclusie

Zagen we in de vorige factsheet nog een min of meer monotone stijging van het aantal patiënten dat zich met psychische symptomen, psychische stoornissen en sociale problemen in de huisarts praktijk meldde, in 2015-2016 is deze stijgende trend tot stilstand gekomen.

Dit geldt ook voor de groei in het aantal praktijken dat een POH-GGZ in dienst had. Rond de 90% is wellicht een verzadiging punt bereikt.

Zoals in de vorige rapportage ook al duidelijk werd, is de groei in de hulpvraag in de huisartspraktijk zeker niet beperkt tot psychische symptomen en sociale problemen, waarvoor met de inwerkingtreding van de basis GGZ geen alternatieven buiten de huisartspraktijk meer bestonden. Ook het aanbod aan psychische stoornissen is vanaf 2011 tot en met 2015 blijven stijgen.

Box 1. NIVEL Zorgregistraties

De gepresenteerde gegevens zijn afkomstig uit de computers van huisartsen die deelnemen aan NIVEL Zorgregistraties. Met ruim 500 deelnemende huisartsenpraktijken heeft de NIVEL surveillance momenteel een dekkingsgraad van ruim 10% van de bevolking. De gegevens die hier gepresenteerd worden zijn afkomstig van 173 tot 461 praktijken, afhankelijk van het jaartal. De deelnemende huisartsen informeren hun patiënten over de deelname aan dit netwerk. NIVEL Zorgregistraties besteedt veel zorg aan de bescherming van de privacy van patiënten en deelnemende zorgverleners. De gegevens worden bij het NIVEL vertrouwelijk behandeld volgens de Wet bescherming persoonsgegevens. Voor meer informatie, zie de website:

www.nivel.nl/NZR/zorgregistraties-eerstelijin

Box 2. Data en verwerking

Voor deze factsheet werden alle gegevens gebruikt van praktijken die in de betreffende jaren geldige gegevens m.b.t. contacten van huisartsen opleverden.

Per contact werden de gepresenteerde klachten, symptomen en aandoeningen geclassificeerd binnen de International Classification of Primary Care (ICPC). De ICPC kent 29 verschillende codes voor psychische symptomen (P01 t/m P29), 30 codes voor psychische diagnoses (een aandoening of stoornis; P70 t/m P99) en 29 codes voor sociale problemen (Z01 t/m Z29). Wanneer in het betreffende jaar tenminste van één contact een code P01 t/m P29 werd aangetroffen, werd de patiënt in kwestie meegeteld bij degenen die in dat jaar psychische symptomen presenteerde. In geval van ten minste één contact met een code P70 t/m P99 geschiedde dat voor psychische stoornissen en bij ten minste één contact met Z01 – Z29 was dat het geval voor sociale problemen. Een patiënt met een psychisch symptoom, een psychische stoornis of een sociaal probleem telt mee als hebbende “psychische of sociale problematiek.

Van ieder contact is een z.g. CTG (College Tarieven Gezondheidszorg) code bekend. Relevant voor dit factsheet is, dat ieder soort contact dat we in tabel 3 onderscheidde bij huisarts of POH-GGZ van een aparte code voorzien is. Dit maakt het mogelijk om vast te stellen of een contact van huisarts of POH-GGZ afkomstig is, en wat het type contact is. Op basis van de CTG-code bij ieder contact is vastgesteld of het een contact van de POH-GGZ of een contact van de huisarts betrof.

Of er in een bepaald jaar een POH-GGZ aanwezig was in de huisartspraktijk is ook gedefinieerd door de betreffende CTG-codes: indien binnen een praktijk 25 maal of meer binnen een jaar een CTG-code werd aangetroffen die verbonden is aan een werkzaamheid van een POH-GGZ, werd de praktijk beschouwd als een praktijk met een POH-GGZ in dienst.

Jaarlijks publiceert de Nederlandse Zorg de tarieven die voor ieder type contact van zowel huisarts als POH-GGZ voor dat jaar worden vastgesteld. Op basis van de geregistreerde frequenties van de CTG-contactcodes en de voor dat jaar geldende tarieven, zijn de kosten van huisarts en POH-GGZ voor ieder jaar vastgesteld.

Appendix

Tabel 1: patiënten met psychische problemen in huisartspraktijk									
	Aantal ingeschreven patiënten	Unieke pat. met							
		Psychische sympt.		Psych. Stoornissen		Sociale problemen		Alle psychische en sociale problemen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
2011	704486	57446	8,15%	35991	5,11%	24670	3,50%	101976	14,48%
2012	862828	68967	7,99%	46954	5,44%	32582	3,78%	127438	14,77%
2013	1199290	103587	8,64%	68067	5,68%	48865	4,07%	187560	15,64%
2014	1229968	111191	9,04%	77987	6,34%	51142	4,16%	196026	15,94%
2015	1266610	117845	9,30%	84243	6,65%	54072	4,27%	217416	17,17%
2016	995599	89095	8,95%	64281	6,46%	40637	4,08%	165288	16,60%

tabel 2: patiënten met psychische problemen bij de POH-GGZ									
	Aantal ingeschreven patiënten	Unieke pat. met							
		Psychische sympt.		Psych. Stoornissen		Sociale problemen		Alle psychische en sociale problemen	
		N	%	N	%	N	%	N	%
2011	704486	2362	0,34%	1933	0,27%	1136	0,16%	4673	0,66%
2012	862828	4414	0,51%	3675	0,43%	2386	0,28%	8953	1,04%
2013	1199290	9445	0,79%	7867	0,66%	5042	0,42%	18931	1,58%
2014	1229968	16728	1,36%	14388	1,17%	8740	0,71%	33520	2,73%

2015	1266610	21509	1,70%	18618	1,47%	11421	0,90%	43561	3,44%
2016	995599	14643	1,47%	13059	1,31%	7619	0,77%	29950	3,01%

Tabel 3: Behandelkosten van de huisartsen voor patiënten met psychische problematiek

	Pop. at risk	Kosten voor consulten bij huisarts							
		Psychische sympt.		Psych. Stoornissen		Sociale problemen		totaal	
		eur	per ingeschr. Pt	eur	per ingeschr. Pt	eur	per ingeschr pt		
2011	704486	€ 1.247.939	€ 1,77	€ 995.104	€ 1,41	€ 506.477	€ 0,72	€ 3,90	
2012	862828	€ 1.496.533	€ 1,73	€ 1.303.154	€ 1,51	€ 687.070	€ 0,80	€ 4,04	
2013	1199290	€ 2.226.929	€ 1,86	€ 1.818.965	€ 1,52	€ 958.027	€ 0,80	€ 4,17	
2014	1229968	€ 2.539.203	€ 2,06	€ 2.250.355	€ 1,83	€1.081.566	€ 0,88	€ 4,77	
2015	1266610	€ 2.760.468	€ 2,18	€ 2.518.323	€ 1,99	€1.173.112	€ 0,93	€ 5,09	
2016	995599	€ 2.080.425	€ 2,09	€ 1.888.880	€ 1,90	€ 870.820	€ 0,87	€ 4,86	

Tabel 4: Behandelkosten bij de POH-GGZ voor patiënten met psychische problematiek									
	Pop. at risk	Kosten voor consulten bij POH-GGZ							
		Psychische sympt.		Psych. Stoornissen		Sociale problemen			
		eur	per ingeschr.pat	eur	per ingeschr pt	eur	per ingeschr pt		
2011	704486	€ 115.172	€ 0,16	€ 97.622	€ 0,14	€ 50.089	€ 0,07	€ 0,37	
2012	862828	€ 224.088	€ 0,26	€ 195.112	€ 0,23	€ 106.919	€ 0,12	€ 0,61	
2013	1199290	€ 494.197	€ 0,41	€ 418.883	€ 0,35	€ 232.243	€ 0,19	€ 0,96	
2014	1229968	€ 924.236	€ 0,75	€ 800.902	€ 0,65	€ 430.857	€ 0,35	€ 1,75	
2015	1266610	€ 1.188.145	€ 0,94	€1063.276	€ 0,84	€ 575.437	€ 0,45	€ 2,23	
2016	995599	€ 768.673	€ 0,77	€ 734.835	€ 0,74	€ 385.041	€ 0,39	€ 1,90	

